

Część ustna egzaminu maturalnego z języka polskiego,

czyli losuj, interpretuj, mów i rozmawiaj

Agnieszka Kurzeja-Sokół

Kilka słów przypomnienia o strukturze i przebiegu egzaminu ustnego z języka polskiego

czas trwania: 30 minut

liczba punktów: 40

poziom zdania: 30% = 12 punktów

część pierwsza – około 15 minut:

- wylosowanie zadania (złożonego z polecenia i załączonego tekstu kultury)
 - opracowanie wystąpienia (możesz przygotować plan, konspekt)

część druga – około 10 minut:

- wystąpienie przed komisją

część trzecia – około 5 minut:

- rozmowa z zespołem egzaminacyjnym dotycząca wygłoszonej wypowiedzi

Możesz wylosować temat, który dotyczy:

- **tekstu literackiego,**
- **tekstu ikonicznego** (trudne słowo 😊) – zdjęcia obrazu, rzeźby, architektury, plakatu itd.,
- **tekstu popularnonaukowego z zakresu wiedzy o języku** – np. artykuły poświęcone składni, frazeologii, leksyce, fleksji, fonetyce, słowotwórstwu, stylistyce, funkcjom mowy, odmianom terytorialnym polszczyzny, schematowi komunikacyjnemu, błędom językowym, zjawiskom w mowie i piśmie, współczesnym formom komunikowania się itp.

Wylosowałaś pytanie i co dalej?

Uważnie przeczytaj temat i zastanów się, nad jakim problemem masz pracować.

przykładowa interpretacja tematu:

Labirynt – przestrzeń do odkryć czy pułapka bez wyjścia? Rozważ problem, odwołując się do podanego fragmentu opowiadania Brunona Schulza i innego tekstu kultury.

1. postawienie problemu
(tu: w formie pytania)

2. zadanie

3. wskazanie obowiązkowego tekstu
(tu: literackiego)

4. określenie, do ilu tekstów i jakich masz się odwołać
(tu: dowolnego tekstu kultury)

W jaki sposób twórcy późniejszych epok nawiązują do starożytnych mitów? Odpowiedz na podstawie interpretacji obrazu Pietera Bruegla „Pejzaż z upadkiem Ikara” i wybranego tekstu literackiego.

1. *postawienie problemu*
(tu: w formie pytania)

2. *zadanie*

3. *wskazanie obowiązkowego tekstu*
(tu: obrazu)

4. *określenie, do ilu tekstów i jakich masz się odwołać*
(tu: literackiego)

przykładowa interpretacja tematu:

Wyjaśnij, odwołując się do podanych fragmentów wywiadu oraz do innego utworu literackiego, jaką funkcję w języku pełnią nazwy pospolite i własne.

1. zadanie

2. wskazanie obowiązkowego tekstu
(tu: wywiadu)

3. określenie, do ilu tekstów i jakich masz się odwołać
(tu: literackiego)

4. postawienie problemu

Jeśli w temacie pojawia się informacja, że oprócz załączonego tekstu masz odwołać się do wybranego tekstu kultury, to co możesz przywołać?

- tekst literacki (utwór z kanonu lektur lub inny znany Ci utwór),
 - komiks,
 - obraz,
 - rzeźbę,
 - zdjęcie,
 - film,
 - serial,
 - reklamę,
 - plakat,
 - spektakl teatralny,
 - grę komputerową
- i inne

Im więcej czytasz, oglądasz, uczestniczysz w życiu kulturalnym, tym łatwiej znajdziesz przykłady, do których będziesz mógł się odwołać na egzaminie maturalnym.

Zanim zaczniesz pracować: pamiętaj, aby konstruować uporządkowaną wypowiedź. Nie wiesz, jak to zrobić? Możesz wykorzystać poniższy schemat.

wstęp/wprowadzenie (np. wyjaśnienie pojęć z tematu)

teza (np. odpowiedź na pytanie z tematu)/hipoteza/główny problem (własne stanowisko)

argumenty poparte przykładami z załączonego tekstu kultury i innego wybranego przez Ciebie – w zależności od tematu

podsumowanie/zakończenie z odwołaniem do tezy/hipotezy

**Przeczytałeś, zrozumiałeś temat – co dalej?
Rozważmy kolejne etapy Twojej pracy w zależności od
otrzymanego tekstu kultury.**

WERSJA 1. – wylosowałaś fragment tekstu literackiego

1. Dokładnie **przeczytaj załączony tekst**, zwracając uwagę na autora, tytuł i ewentualne przypisy oraz źródło pochodzenia tekstu (na dole strony). Jeśli jest to fragment dzieła, które znasz w całości, możesz, ale nie musisz, odwoływać się do całego utworu. **Obowiązkowo musisz odnieść się do podanego fragmentu.**
2. Jeśli jest to **fragment epicki**, przedstaw główny problem, czas i miejsce akcji, omów narrację, scharakteryzuj bohaterów i omów wydarzenia, ale tylko w odwołaniu do tematu. Możesz tą wiedzę wykorzystać do uargumentowania Swojego stanowiska.
3. Jeśli jest to **fragment dramatyczny**, omów tematykę, zwróć uwagę na dialogi i didaskalia, ale tylko w kontekście tematu. Możesz tą wiedzę wykorzystać do uargumentowania Swojego stanowiska.
4. Jeśli jest to **tekst liryczny**, dokonaj analizy tekstu (budowa, wersyfikacja, środki stylistyczne itd.), scharakteryzuj osobę mówiącą, odczytaj niedosłowne znaczenia, ale tylko w kontekście tematu. Możesz tą wiedzę wykorzystać do uargumentowania Swojego stanowiska.
5. **Zrób notatki** (np. w formie punktów, które rozwiniiesz w trakcie Swojej wypowiedzi).

WERSJA 2. – wylosowałeś tekst ikoniczny (już wiesz, „co to”?)

1. Dokładnie obejrzyj załączony tekst kultury.
2. Przygotowując się do omawiania dzieła, skorzystaj z poniższej tabeli i **zrób notatki**:

dzieło malarskie (obraz, rysunek, plakat, fotografia)	rzeźbę
1. Zwróć uwagę na autora, tytuł, czas powstania.	1. Zwróć uwagę na autora, tytuł, czas powstania.
2. Określ epokę, nurt artystyczny.	2. Określ epokę, nurt artystyczny.
3. Określ miejsce dzieła w dorobku artystycznym malarza (np. wczesna twórczość, dojrzała, późna).	3. Określ miejsce dzieła w dorobku artystycznym malarza (np. wczesna twórczość, dojrzała, późna).
4. Omów technikę malarską (np. akwarela, kolaż, fresk, graffiti, gwasz, malarstwo akrylowe, malarstwo pastelami, malarstwo na szkle, malarstwo olejne, polichromia, witraż).	4. Określ wymiary rzeźby.
5. Określ temat obrazu (np. akt, abstrakcyjne, historyczne, marynistyczne, pejzażowe, portretowe, religijne, mitologiczne, rodzajowe, martwa natura) i do jakiej problematyki się dowołuje.	5. Określ materiał (np. drewno, drewno polichromowane, kamień, marmur, brąz, złoto, terakota).
6. Omów cechy kompozycji:	6. Określ temat rzeźby (np. akt, abstrakcyjna, historyczna, marynistyczna, popiersie, postać, religijna, mitologiczna, martwa natura) i do jakiej problematyki się odwołuje.
a. cecha główna (dominanta, np. szczegół, postać, barwna plama, światło, układ elementów),	7. Omów sposób opracowania materiału (np. wolnostojąca, przyścienna, relief).
b. zasady kompozycji (np. równowagi, symetrii, rytmu).	8. Określ funkcję (np. kultowa, ołtarzowa, pomnik, nagrobek, portret).
c. typ kompozycji (np. otwarta czy zamknięta),	9. Omów kompozycję bryły (np. jednopostaciowa, wielopostaciowa, statyczna, dynamiczna, zwarta, rozczłonkowana, symetryczna, asymetryczna).
d. ruch lub brak ruchu (np. statyczny czy dynamiczny);	10. Scharakteryzuj postaci i ich pozy (np. naturalne, wystudiowane, kontrast, figura serpentynata).
7. Scharakteryzuj przestrzeń (relacje między przedmiotami, osobami – opisz).	11. Zinterpretuj dzieło w odniesieniu do tematu:
8. Omów plany (np. co znajduje się na pierwszym, drugim, dalszym planie, w tle).	a. nastrój (np. harmonia, patos, dramatyzm, emocje postaci),
9. Zdefiniuj paletę barw (np. kolorystyka obrazu, gama użytych barw: podstawowe, pochodne, czyste, dopełniające, ciepłe, zimne).	b. podejście rzeźbiarza do anatomii,
10. Omów źródła i rodzaje światła (np. naturalne, sztuczne, bezpośrednie, odbite, mieszane), natężenie światła.	c. relacje między postaciami,
11. Określ perspektywę (np. linearna, zbieżna, czołowa, z lotu ptaka).	d. symbolika,
12. Zinterpretuj dzieło w odniesieniu do tematu:	e. sposób opracowania fałd (np. zakrywają, naturalną anatomię, tworzą wartość dekoracyjną, styl mokrych fałd).
a. nastrój (jaki panuje na obrazie i jaki wywołuje w odbiorcy),	
b. symbolikę (np. kolorów, gestów, postaci, układu elementów),	
c. ekspresję (w jaki sposób na obrazie oddaje się emocje).	

WERSJA 3. – wylosowałaś tekst językowy

1. Dokładnie **przeczytaj załączony tekst**, zwracając uwagę na autora, tytuł i ewentualne przypisy oraz źródło pochodzenia tekstu (na dole strony). Obowiązkowo musisz odnieść się do podanego fragmentu. Możesz zostać poproszony o odwołanie się do innego znanego Ci tekstu kultury lub Swoich doświadczeń komunikacyjnych.
2. **Wyszukaj w tekście** najważniejsze, zdania, frazy, słowa, które pomogą Ci w omówieniu tematu.
3. **Znajdź** w załączonym tekście **odniesienie do problemu** zawartego w temacie.
4. **Zbierz odpowiedni materiał językowy**, który stanie się argumentem w Twojej wypowiedzi.
5. **Zrób notatki.**

Ważne: aby poradzić sobie z tego rodzaju tematami, musisz **powtórzyć zagadnienia z gramatyki**. Jakie?

Podpowiedź znajdziesz w prezentacji poświęconej przygotowaniu do czytania ze zrozumieniem.

Mówię, mówię , mówię..., ale tylko na temat
i z sensem!

Niezależnie od rodzaju wylosowanego tematu, pamiętaj,
żeby **cała wypowiedź była z nim związana** (czyli: *nie
wszystko, co sobie przypominam i co mi na myśl
przychodzi...*) **i tezą** (ewentualnie: hipotezą), jaką
postawiłeś na początku wypowiedzi.

Po Twoim monologu przychodzi czas na rozmowę.
Zespół egzaminacyjny zada Ci pytania związane z Twoją wypowiedzią i z tematem.

Pamiętaj: to ma być rozmowa, więc musisz w niej uczestniczyć 😊 i odpowiadać na pytania!

Bez tego nie zdasz egzaminu 😞

Ważne:

**Zespół egzaminacyjny ocenia całość Twojego
wystąpienia :**

wypowiedź monologową na temat + rozmowę

Mów z sensem, na temat, poprawnie pod względem rzeczowym i poprawnie językowo, bo... ocenie podlega:

- wartość merytoryczna Twojej wypowiedzi, czyli o czym mówiłeś, czy odniosłeś się do załączonego tekstu i innych tekstów, czy odniesienie było szczegółowe, wnikliwe,
- kompozycja Twojej wypowiedzi, czyli budowa (wstęp, rozwinięcie zakończenie, przemyślany układ argumentów),
- meritum wypowiedzi dialogowej i przestrzeganie zasad uczestniczenia w rozmowie, czyli ocenie podlega trafność, sensowność bogactwo Twoich odpowiedzi oraz to, czy w czasie rozmowy zachowujesz się kulturalnie (w szczególności: czy przestrzegasz grzeczności językowych),
- styl wypowiedzi i język, czyli bogactwo językowe, umiejętność poprawnego budowania zdań, poprawną odmianę wyrazów.

**Oceniane jest nie tylko to: *co mówisz*, ale także:
*jak mówisz.***

Powodzenia!